

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Введено в дію наказом від 3.06.2016 р.

№ 0301-1/276

Ректор _____ В. С. Бакіров

« 03 » 06 2016 р.

Освітньо-наукова програма

«Міжнародні економічні відносини»

Спеціальність 056 «Міжнародні економічні відносини»

третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

ступінь доктор філософії

Затверджено вченою радою університету "27" травня 2016 року, протокол № 7

Розробники програми:

1. **Довгаль Олена Андріївна** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
2. **Голіков Артур Павлович** – доктор географічних наук, професор, виконуючий обов'язки завідувача кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
3. **Воробйов Євген Михайлович** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
4. **Григорова-Беренда Лариса Іванівна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, заступник декана з навчальної роботи факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
5. **Гончаренко Наталія Іванівна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
6. **Матюшенко Ігор Юрійович** – кандидат технічних наук, професор кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
7. **Сідоров Вадим Ігорович** – кандидат економічних наук, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
8. **Ханова Олена В'ячеславівна** – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.
9. **Шуба Марина Володимирівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Мета програми

Метою освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії з міжнародних економічних відносин є розвиток загальних та фахових компетентностей задля забезпечення підготовки кадрів вищої кваліфікації для здійснення науково-дослідницької діяльності, аналітичної роботи, наукового консультування у сфері бізнесу, державного управління та діяльності недержавних організацій, а також у викладацькій роботі. Випускники програми будуть також підготовлені до роботи у міжнародних дослідницьких проектах та інституціях, до викладання дисциплін міжнародного профілю на високому дослідницькому рівні в університетах України та світу.

Обсяг програми – 40 кредитів ЄКТС

Нормативний термін навчання – 4 роки

Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за програмою, і вимоги до професійного відбору вступників.

Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста.

До аспірантури на конкурсній основі приймаються особи, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста). До вступних випробувань допускаються особи, які вчасно подали всі необхідні для вступу документи згідно з правилами прийому до вищого навчального закладу. Приймальна комісія може відмовити особі в допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури виключно у зв'язку з неподанням в установлений строк документів, визначених правилами прийому.

Відповідно до правил прийому до вищого навчального закладу особам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності) ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), можуть бути призначені додаткові вступні випробування.

Результати вступних випробувань до аспірантури дійсні для вступу до відповідного вищого навчального закладу протягом одного календарного року.

Результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти.

Розвиток компетентностей є метою навчальних програм. Компетентності формуються в різних навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах. Програмні компетентності містять 6 блоків:

- дослідницькі (1),

- комунікативні (2),
- управлінські (3),
- науково-педагогічні (4),
- етичні (5),
- спеціальні професійні (6).

1. Дослідницькі компетентності

Здатність до критичного мислення та його застосовувати до аналізу результатів власного наукового дослідження, його наукової новизни, теоретичного і практичного значення	КД-01
Уміння з нових дослідницьких позицій формулювати методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя, національної чи світової духовної культури	КД-02
Здатність до участі у міждисциплінарних проектах та вміння використовувати результати наукових досліджень інших галузей науки для досягнення цілей власного наукового дослідження	КД-03
Уміння ефективно використовувати сучасну методологію наукового пізнання та новітні методи наукових досліджень, перш за все – економіко-математичне моделювання та комп'ютерні технології.	КД-04
Ініціювати, організовувати та проводити комплексні теоретичні та експериментальні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань	КД-05
Уміння проводити самостійне наукове дослідження, що має містити науково обґрунтовані теоретичні результати, наукові положення, а також характеризуватися єдністю змісту і свідчити про особистий внесок здобувача в науку.	КД-06
Уміння кваліфіковано відобразити результати наукових досліджень у наукових статтях та тезах, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз	КД-07
Здатність професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах для вітчизняного та світового співтовариства	КД-08
Уміння працювати з літературними каталогами, базами даних зі спеціальності та наукометричними базами	КД-09
Володіти навичками застосування синергетичної методології у науково-дослідницькій та педагогічній діяльності, знаннями про фундаментальні засади сучасної наукової картини світу	КД-10
Знання положень законодавчої бази в галузі науки, за якою здійснюються власні дослідження, усвідомлення місця результатів власного наукового дослідження у суспільному житті	КД-11

2. Комунікативні компетентності

Здатність вільно застосовувати рідну та іноземну (в першу чергу – англійську) мову в науковій роботі, науково-педагогічній та інноваційній діяльності, в практиці повсякденного спілкування в режимі реального часу	КК-01
Здатність написання українською та іноземною мовою власних наукових творів різного змісту та обсягу (наукова стаття, автореферат, тези конференції, наукова доповідь, запит на науковий грант, договір про співпрацю, звіт з наукової роботи, дисертація тощо)	КК-02
Здатність написання українською та іноземною мовою власних науково-педагогічних творів різного змісту та обсягу (робоча навчальна програма, текст лекції, розділи в навчальному посібнику, підручнику тощо)	КК-03

Здатність усно використовувати іноземну мову у науковій, інноваційній діяльності та педагогічній діяльності (усний виступ на конференції, використання іноземної мови у ділових переговорах щодо комерціалізації результатів наукового дослідження, проведення іноземною мовою лекцій з нормативних курсів та спеціальних курсів за профілем кафедри, консультування студентів іноземною мовою, проведення іноземною мовою одноразових презентаційних та профорієнтаційних лекцій для різних категорій слухачів тощо)	КК-04
Уміння та навички використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації даних та представленні результатів	КК-05
Здатність працювати із наукометричними базами даних з метою виконання власного наукового дослідження та вміння використовувати інтернет-технології для організації і забезпечення власної наукової, педагогічної та інноваційної діяльності, у підготовці наукових публікацій, звітів, ділової та особистої документації	КК-06
Здатність до практичного використання у власній педагогічній діяльності інформаційних технологій дистанційного навчання, у організації та проведенні наукових заходів (конференції, наукові семінари, майстер-класи тощо)	КК-07
Спроможність ефективно працювати в команді	КК-08
Уміння ефективно працювати самостійно	КК-09
Уміння працювати з експертами	КК-10

3. Управлінські компетентності

Здатність брати участь у організації роботи кафедри, факультету, університету, знати та розуміти принципи організації роботи науково-дослідного сектору / лабораторії / науково-дослідної теми за профілем навчання (розподіл функціональних обов'язків, технічне завдання НДР, місце науково-дослідного сектору / лабораторії у системі наукової роботи факультету та університету тощо)	КУ-01
Знати принципи фінансування НДР та структуру кошторисів на її виконання, вміння підготувати запит на отримання фінансування, звітну документацію	КУ-02
Знати основи управління науково-дослідним сектором / лабораторією, основи управління науково-дослідною роботою факультету й університету (план роботи, регламент, індикатори)	КУ-03
Уміння формувати команду дослідників для вирішення локальної задачі(проведення експерименту, збору інформації, підготовки пропозицій)	КУ-04

4. Науково-педагогічні компетентності

Здатність брати участь у організації науково-педагогічної роботи профільної кафедри, знати та розуміти принципи організації роботи профільної кафедри (розподіл функціональних обов'язків, розподіл педагогічного навантаження, місце кафедри у системі науково-дослідної роботи факультету й університету)	КНП-01
Практичне вміння створювати власні науково-педагогічні твори за профілем кафедри (робоча навчальна програма, конспект лекцій, навчально-методичний комплекс, розділи навчально-методичного посібника, навчального посібника, підручника, практикуму, вміння проводити, практичні, семінарські заняття, консультації, керувати самостійною роботою тощо)	КНП-02
Вміння планувати і ефективно використовувати час у науковій та педагогічній роботі	КНП-03

5. Етичні компетентності

Дотримуватись норм наукової етики щодо здійснення наукової діяльності та проведення власного наукового дослідження	КЕП -01
Знати й коректно посилається на розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, наукові школи та фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного та загальноекономічного процесу	КЕП-02

6. Спеціальні професійні компетентності

Застосовувати теоретичний аналіз наукових проблем та вміти здійснювати теоретичні узагальнення	КСП-01
Вміти застосовувати теоретичні засади міжнародних відносин до пояснення сучасних соціально-економічних явищ і процесів	КСП-02
Формулювати дослідницькі гіпотези, визначати способи їх перевірки та здійснювати їх перевірку	КСП-03
Планувати та організовувати економічні дослідження, здійснювати економічну експертизу на базі сучасних методологічних підходів та відповідних нормативно-правових положень	КСП-04
Самостійно збирати, опрацьовувати, всебічно аналізувати та узагальнювати економічну інформацію	КСП-05
Застосовувати широке коло методів теоретичного та емпіричного аналізу соціально-економічних явищ і процесів	КСП-06

Перелік нормативних модулів (навчальних дисциплін і практик).

Модуль (навчальна дисципліна, практика)	К-ть кредитів	Форма підсумкового контролю	Компетентності та результати навчання
Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень	4	Залік	<ul style="list-style-type: none"> – здатність виконувати вимоги та розуміти особливості представлення результатів дослідження у вітчизняних фахових виданнях; – здатність виконувати вимоги та розуміти особливості представлення результатів дослідження у зарубіжних фахових виданнях; – знання міжнародних стилів оформлення бібліографічних посилань; – знання щодо захисту авторських прав при розміщенні та повторному використанні ресурсів для представлення результатів дослідження; – знання методичних та технологічних аспектів підготовки доповіді та презентації результатів дослідження.
Іноземна мова для аспірантів	10	Екзамен	<ul style="list-style-type: none"> – уміння анотувати наукову соціально-економічну інформацію на іноземній мові;

			<ul style="list-style-type: none"> – здатність до реферування наукової соціально-економічної інформації на іноземній мові; – уміння використовувати наукове творче письмо на іноземній мові; – уміння вести наукове листування на іноземній мові; – здатність до графічної і голосової презентації наукового повідомлення, наукової доповіді, стендової доповіді на іноземній мові; – здатність до написання наукової статті на іноземній мові.
Філософські засади та методологія наукових досліджень	5	Залік	<ul style="list-style-type: none"> – обізнаність та розуміння філософсько-світоглядних засад, сучасних тенденцій, напрямків і закономірностей розвитку вітчизняної науки в умовах глобалізації й інтернаціоналізації; – володіння загальною та спеціальною методологією наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності; – уміння характеризувати філософську методологію і її різновиди; – здатність визначати головні аспекти взаємодії науки і суспільства, етичні проблеми науки, аналізувати їх причини і наслідки.
Сучасні виклики в системі МЕВ та світового господарства	6	Екзамен	<ul style="list-style-type: none"> – вміння застосовувати положення економічної теорії, а також міжнародну законодавчу базу для аналізу проблем та обґрунтування розвитку галузей світової економіки, міжнародних відносин, регіонального розвитку; – розуміння генетично-структурних зв'язків світової економічної системи та їх трансформації в умовах глобалізації; – здатність визначати проблеми в системі міжнародних економічних відносин та їх місце в концепції нового міжнародного економічного порядку; – знання світ-системної концепції та розуміння проблем, що пов'язані з відносинами в системі «центр-периферія»; – розуміння концепція сталого соціально-економічного розвитку та стану її реалізації.
Аспірантська практика	5	Залік	<ul style="list-style-type: none"> – розуміння організації навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення; – уміння опрацьовувати наукові та інформаційні джерела при підготовці за-

			нять, застосувати активні методики викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку; – здатність брати участь у організації роботи кафедри, факультету, університету.
--	--	--	---

Перелік модулів (навчальних дисциплін і практик) за вибором здобувача вищої освіти.

<i>Модуль (навчальна дисципліна, практика)</i>	<i>К-ть кредитів</i>	<i>Форма підсумкового контролю</i>	<i>Компетентності та результати навчання</i>
Економіко-математичні методи дослідницьких процесів	3	Залік	<ul style="list-style-type: none"> – знання сутності, призначення та можливостей економіко-математичного моделювання» – здатність систематизувати кількісну інформацію, обробляти дані; – уміння здійснювати економіко-математичний аналіз світогосподарських процесів; – уміти моделювати функціональні і кореляційні залежності; – уміння використовувати багатofакторні методи аналізу у дослідженні світогосподарських процесів; – здатність використовувати економетричні методи для прогнозування та програмування соціально-економічних процесів.
Управління проектами і програмами	3	Залік	<ul style="list-style-type: none"> – знання концептуальних основ управління проектами і програмами; – знання предметної сфери управління проектами і програмами; – знання стандартів управління проектами і програмами; – розуміння побудови системи управління проектами і програмами; – здатність застосовувати креативні технології управління проектами і програмами.

Україна в системі світогосподарських зв'язків: нормативно-правова база та вектори розвитку	4	Екзамен	<ul style="list-style-type: none"> – знання нормативно-правової бази для аналізу наукових проблем та обґрунтування шляхів їх вирішення; – знання економічної складової зовнішньополітичного іміджу держави; – знання особливостей зовнішньої торгівлі України за галузями виробництва; – уміння аналізувати участь України у світових інвестиційних, міграційних зв'язках, у системі міжнародних розрахунків; – здатність визначати перспективи та вектори розвитку співробітництва України з ЄС / США / країнами АТР в економічній сфері, екології та науково-технічній співпраці.
Сучасні світові інтеграційні процеси	4	Екзамен	<ul style="list-style-type: none"> – знання теоретичних основ дослідження інтеграційних процесів та міждержавних об'єднань у сучасному світі; – розуміння ролі та місця інтеграції в сучасних міжнародних економічних відносинах; – розуміння розвитку інтеграційних процесів у Європі, сучасних інтеграційних процесів на Американському континенті, в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, в Океанії, розвитку інтеграції на Африканському континенті; – здатність визначати передумови і перспективи створення Україною інтеграційних об'єднань на регіональному.
Просторова економіка і регіональний розвиток	3	Екзамен	<ul style="list-style-type: none"> – знання сутності, призначення та можливостей просторової економіки як одного з найважливіших напрямків сучасної економічної науки; – знання наукових шкіл просторової економіки; – розуміння причин зростання ролі та значення просторової економіки в умовах глобалізації; – уміння досліджувати доцентрові та відцентрові сили, що діють у виробництві, та їх роль у розвитку й розміщенні продуктивних сил; – здатність визначати потенційні можливості просторової економіки в удосконаленні адміністративно-територіальної реформи України.
Сучасні моделі економічного розвитку	3	Екзамен	<ul style="list-style-type: none"> – знання теоретичних підходів до визначення поняття економічного ро-

			звитку; – здатність чітко уявляти чинники та джерела економічного розвитку світового господарства; – розуміння еволюції моделей та зміни парадигм економічного розвитку; – знання концепцій економічного розвитку; – уміння аналізувати інтегральну динаміку соціально-економічного розвитку світового господарства.
--	--	--	--

Наукова складова.

Наукова складова освітньо-наукової програми оформлюється на весь термін навчання у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта, який є невід'ємною частиною навчального плану, відповідно до обраної теми наукового дослідження за спеціальністю.

Система атестації здобувачів вищої освіти.

У процесі підготовки докторів філософії використовують дві форми атестації: поточна та підсумкова. Відповідно до діючих нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України та Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна підсумкова атестація аспірантів, які завершують навчання за освітньо-науковими програмами доктора філософії, є обов'язковою.

Метою поточної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за усіма складовими, передбаченими навчальним планом. **Поточна атестація включає:**

1. *Атестацію за теоретичною частиною*, що передбачає складання заліків та екзаменів відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії за спеціальністю «міжнародні економічні відносини». Поточна атестація за теоретичною частиною, де передбачені екзамени, проводиться екзаменаційною комісією, склад якої та голова призначається Наказом декана факультету після повного виконання програми освітньо-кваліфікаційного рівня доктора філософії з метою встановлення фактичної відповідності рівня теоретичної підготовки вимогам загальних та фахових компетентностей випускників аспірантури.

2. *Науково-дослідницька частина*, відповідно до начального плану, передбачає проведення щорічної атестації аспірантів раз на рік. Метою поточної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану науково-дослідницького пошуку та дотриманням графіку підготовки результатів науково-дослідницької роботи.

3. *Практична частина*, відповідно до начального плану, передбачає проведення аспірантської практики на третьому році навчання. Метою поточної атестації за практичною складовою є контроль за виконанням індивідуального плану та набуття аспірантом професійних навичок та вмінь на посаді викладача. Атестація за практичним модулем здійснюється на підставі висновків комісії з проведення захисту аспірантської практики, яка створюється за розпорядженням декана факультету.

Підсумкова атестація. Метою підсумкової атестації є встановлення фактичної відповідності рівня освітньо-наукової підготовки випускників аспірантури вимогам до доктора філософії з міжнародних економічних відносин. Підсумкова атестація здійснюється шляхом встановлення відповідності рівня науково-дослідницької підготовки вимогам, що висуваються до доктора філософії з міжнародних економічних відносин. Вона передбачає проведення прилюдного захисту результатів науково-дослідницької роботи, які представлені у вигляді дисертаційної роботи. Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється постійно діючою або спеціалізованою вченою радою, утвореною для проведення разового захисту, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації. Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану.

На підсумковій атестації оцінюється повний обсяг виконаних робіт та їх відповідність вимогам успішного завершення докторської програми.

На виконання дисертаційної роботи доктора філософії за спеціальністю покладається основна дослідницька та фахова кваліфікаційна функцій, яка виражається у здатності пошукувача ступеня доктора філософії вести самостійний науковий пошук, вирішувати прикладні наукові завдання і здійснювати їхнє наукове узагальнення у вигляді власного внеску у розвиток сучасної статистичної науки і практики. Вона являє собою результат самостійної наукової роботи аспіранта і має статус інтелектуального продукту на правах рукопису.

Підсумкова атестація аспірантів, що повністю виконали ОНП підготовки докторів філософії в аспірантурі завершується присвоєнням кваліфікації доктор філософії з міжнародних економічних відносин та врученням диплому встановленого зразка про здобутий ступінь вищої освіти.